

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a sociálních studií

František Mech

6. ročník - kombinované studium

Obor: Pedagogika – správní činnost

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM ZUŠ

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Michaela Prášilová, PhD.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
a použil jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji paní PhDr. Michaele Prášilové, PhD., za odborné vedení
diplomové práce.

ÚVOD	- 5 -
I TEORETICKÁ ČÁST	- 6 -
1 KURIKULÁRNÍ REFORMA V ZÁKLADNÍM UMĚLECKÉM VZDĚLÁVÁNÍ	- 6 -
1.1 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ VZDĚLÁVÁNÍ.....	- 10 -
1.2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ VZDĚLÁVÁNÍ	- 14 -
1.2.1 <i>Rámcový učební plán</i>	- 16 -
1.2.2 <i>Klíčové kompetence</i>	- 19 -
1.2.3 <i>Očekávané výstupy</i>	- 22 -
1.3 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	- 25 -
1.3.1 <i>Proč vytváříme školní vzdělávací program?</i>	- 26 -
1.3.2 <i>Pro koho je školní vzdělávací program vytvářen?</i>	- 27 -
1.3.3 <i>Struktura školního vzdělávacího programu</i>	- 28 -
II PRAKTICKÁ ČÁST - TVORBA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	- 29 -
2 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO HUDEBNÍ OBOR	- 29 -
2.1. POSTUP PŘI PROJEKTOVÁNÍ.....	- 32 -
2.2 VZDĚLÁVACÍ OBSAH HUDEBNÍHO OBORU - STUDIJNÍ ZAMĚŘENÍ HRA NA TROMBON	- 35 -
2.2.1 <i>Vyučovací předměty</i>	- 35 -
2.2.2 <i>Učební plány</i>	- 37 -
2.2.3 <i>Učební osnovy vyučovacích předmětů</i>	- 40 -
2.3 VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE.....	- 62 -
2.3.1 <i>Strategie pro kompetence k umělecké komunikaci</i>	- 63 -
2.3.2 <i>Strategie pro kompetence osobnostně sociální</i>	- 64 -
2.3.3 <i>Strategie pro kompetence kulturní</i>	- 65 -
ZÁVĚR	- 67 -
PRAMENY A POUŽITÁ LITERATURA	- 68 -
ANOTACE:	- 71 -

Úvod

V roce 2010 byl Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy vydán Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, který je určen pro tvorbu školních vzdělávacích programů pro základní umělecké školy. Školní vzdělávací program si musí každá škola vytvořit sama a to dle platné školské legislativy. Proto i škola, na které pracuji, má za povinnost vytvořit svůj školní vzdělávací program.

Jako učitel a vedoucí žesťového oddělení se podílím na vzniku školního vzdělávacího programu na Základní umělecké škole Jeseník. Naše škola v současné době vytváří školní vzdělávací program, který vychází z Rámcového vzdělávacího programu.

Cílem mé diplomové práce je proto vytvořit část ze Školního vzdělávacího programu ZUŠ Jeseník, odpovídající mé odbornosti a funkčnímu pověření.

Cílem teoretické části je rozpracování problematiky potřebné pro tvorbu praktické části. Proto se budu zabývat kurikulární reformou českého školství, jejíž součástí je i přechod škol na školní vzdělávací programy. Popíši strukturu Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání. Uvedu velmi důležité pojmy rámcového vzdělávacího programu a to klíčové kompetence a očekávané výstupy. Posledním tématem teoretické části bude školní vzdělávací program. Rozepíši proč ho tvoříme a komu je určen.

Cílem praktické části je vytvoření části školního vzdělávacího programu a to pro Hudební obor, která bude obsahovat učební plány a učební osnovy pro vyučovací předměty Hra na trombon a Komorní a souborová hra, včetně výchovných a vzdělávacích strategií k rozvíjení kompetencí ve výuce.

I TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části mé diplomové práce se budu zabývat hlavními pojmy české kurikulární reformy základního uměleckého školství. Jsou to kurikulární reforma, rámcový vzdělávací program (dále jen RVP), dále uvedu organizaci základního uměleckého vzdělávání, rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (dále jen RVP ZUV), dále vysvětlím důležité pojmy RVP ZUV - rámcový učební plán, klíčové kompetence a očekávané výstupy a na konec uvedu co je, z čeho vychází a jakou má strukturu školní vzdělávací program (dále jen ŠVP) základního uměleckého školství.

1 KURIKULÁRNÍ REFORMA V ZÁKLADNÍM UMĚLECKÉM VZDĚLÁVÁNÍ

V roce 2001 byl vládou České republiky schválen Národní program rozvoje vzdělávání v české republice - tzv. Bílá kniha (dále jen Bílá kniha), který vytvořilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT). Bílá kniha je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu. (Národní, 2001).

Bílá kniha vznikla jako reakce na změny v naší společnosti. V posledních letech prochází naše společnost velkými a rozsáhlými změnami. Tyto změny neustávají, naopak se zrychluje jejich tempo, zasahují do všech oblastí našeho života a kladou na všechny členy společnosti velké nároky. (Národní, 2001).

Jak se uvádí v Bíle knize:

„Úroveň vzdělání, kvalita i výkonnost vzdělávacího systému a především míra toho, jak společnost dokáže využít tvůrčího

potenciálu všech svých členů, se staly rozhodujícím činitelem dalšího vývoje společnosti a ekonomiky.“ (Národní, 2001, s. 15).

Souběžně s prací na Bílé knize MŠMT tvořilo a pojednávalo návrh nového školského zákona. V roce 2004 byl pak schválen zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání - tzv. školský zákon. Tím byla spuštěna reforma českého školství.

Podstatou kurikulární reformy, která je součástí školské reformy, je tedy příprava a vytváření kurikula (vzdělávacího programu), který bude zajišťovat přípravu na život v 21. století a utváření hodnot, postojů a kompetencí vzdělávaných subjektů. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009).

Kurikulární reforma se realizuje prostřednictvím zavádění systému vzdělávacích programů. Tento systém je dvouúrovňový. Proč dvouúrovňový? První úroveň dokumentů zajišťuje a vydává MŠMT - jsou to rámcové vzdělávací programy - centrální úroveň. Druhá úroveň jsou školní vzdělávací programy, které si jednotlivé školy tvoří samostatně - lokální úroveň. Princip spočívá v tom, že jednotlivé školy si vytvářejí své vlastní školní vzdělávací programy, a to na základě rámcových vzdělávacích programů. Tím je realizována idea decentralizace kurikulární tvorby a současně se otvírá prostor pro autonomii škol. (Janík aj., 2010).

To byl legislativní pohled na kurikulární reformu. Teď uvedu nové pojetí kurikula, neboť v nových kurikulárních dokumentech je zřejmý odklon od memorování faktů a práce s nimi, pouze jako pouhé opakování naučených informací. Důraz je kladen na schopnost naučit žáka a studenty dále se učit. (Veteška, Tureckiová, 2008).

Z uvedeného je jasné, že základní prioritou je koncept celoživotního učení a vzdělávání. Přípravenost pro celoživotní učení závisí však na tom, jak je člověk schopen adaptovat se na měnící se životní a pracovní prostředí. Cílem školské reformy je tedy přizpůsobit

cíle a obsah vzdělávání tak, aby škola poskytovala nejen poznatkový základ a praktické dovednosti, ale také příslušné nástroje, univerzálně použitelné tzv. klíčové kompetence, které zahrnují dovednosti komunikovat, pracovat s informacemi, pracovat v týmu, učit se a kompetence tvořivým způsobem využívat. Je nutné podporovat rozvoj klíčových kompetencí jako nástroje přeměny encyklopedického pojetí vzdělávání. (Národní, 2001).

Ukazuje se také, že nestačí potřebné znalosti, dovednosti, zkušenosti a kompetence pouze získat, nezbytný je i jejich další rozvoj. (Veteška, Tureckiová, 2008).

Takže. Hlavním cílem nově utvářeného vzdělávacího systému je dosažení co nejvyšší kvality a efektivity vzdělávání. Jde také o decentralizaci direktivního systému a to přenesením pravomocí na nižší úroveň řízení - tzn. na jednotlivé školy. (Národní, 2001).

V kurikulární reformě se mění také postavení učitele. Způsob, jak učitel přistupuje ke kurikulu, jaké postoje k němu zaujímá a jak nad ním uvažuje, je nazýván učitelovo pojetí kurikula. (Janík aj., 2010).

Učitel již nemusí být pouhým konzumentem učebních materiálů. Učitel může být tvořivý odborník, který se rozhodne se svými kolegy vytvářet vlastní vzdělávací program, může se podílet na přípravě a stanovení cílů pro jednotlivé ročníky, může si sám rozmyslet a stanovit cíle a metody výuky, a může se rozhodnout, které učebnice bude ve výuce používat. Tvořivý učitel plánuje tvorbu kurikula, připravuje dílčí cíle výuky a rozhoduje o implementaci kurikula do výuky. (Pasch aj., 1998).

Kurikulární reforma nemůže být samozřejmě spuštěna ze dne na den. Nové kurikulum je postupně zaváděno do všech základních a středních školách naší republiky. V současné době musí svůj ŠVP tvořit základní umělecké školy.

Nyní se budu zabývat státní úrovní dvouúrovňového kurikula, tedy rámcovým vzdělávacím programem.

Rámcový vzdělávací program

RVP je vydáván Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, který jeho zpracování zadává odborníkům z vědy a praxe. (zákon č. 561/2004 Sb., §4).

V návaznosti na školský zákon byly schváleny nové kurikulární dokumenty a to: RVP pro předškolní vzdělávání (2003), RVP pro základní vzdělávání (2005), RVP pro Gymnázia (2006) a RVP pro základní umělecké vzdělávání (2010). Co je vlastně Rámcový vzdělávací program? Je to kurikulární dokument schvalovaný MŠMT.

RVP vymezuje cílové zaměření na daném stupni vzdělávání a očekávané výstupy. Charakterizují je priority, cíle, klíčové kompetence a obsah v širších oblastech. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009).

Jak uvádí Veteška a Tureckiová ve své knize Kompetence ve vzdělávání: *„RVP stanovuje konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu ŠVP.“* (Veteška, Tureckiová, 2008, s. 67-68).

RVP je otevřený dokument, který bude v určitých časových etapách upravován podle měnících se potřeb žáků, zkušeností učitelů s ŠVP a také podle měnících se potřeb společnosti, a to vždy na začátku nového školního roku.

Vzdělávání ve školách se pak neuskutečňuje podle RVP. Jednotlivé školy si na základě RVP vytvoří vlastní školní vzdělávací program.

Ještě než se začnu zabývat RVP ZUV, uvedu strukturu organizace výuky na základních uměleckých školách, pro které je RVP ZUV určen.

1.1 Základní umělecké vzdělávání

Základní umělecké vzdělávání poskytuje základy uměleckého vzdělání v jednotlivých oborech: hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém a má podobu dlouhodobého, systematického a komplexního studia. Rozvíjí umělecké nadání širokého okruhu zájemců, kteří prokážou potřebné předpoklady ke studiu, a současně vyhledává umělecky mimořádně nadané jedince.(RVP ZUV, 2010). Jakou organizaci a strukturu tedy má základní umělecké vzdělávání?

Organizace základního uměleckého vzdělávání

Základní umělecké vzdělávání je členěno podle různých hledisek - věku žáka, zaměřenosti oboru, podle obsahu vzdělávacího oboru, vzdělávacího zaměření a studijního zaměření.

1) Základní umělecké vzdělávání se dělí na: přípravné studium, základní studium I. a II. stupně, studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studium pro dospělé.

V zákonu č. 561/2004 Sb., v § 109 jsou specifikovány jednotlivé stupně studia:

Vzdělávání v **Přípravném studiu** zahrnuje poznávání, ověřování a rozvíjení předpokladů žáků a jejich zájmu o umělecké vzdělávání. Žáci jsou vedeni k základním návykům a dovednostem důležitých pro jejich další umělecký vývoj.

Vzdělávání na **I. stupni základního studia** je sedmileté a je zaměřeno na rozvíjení individuálních dispozic žáků. Vzdělávání připravuje žáky především na neprofesionální umělecké aktivity, ale

i na vzdělávání ve středních školách uměleckého či pedagogického zaměření a na konzervatořích.

Vzdělávání na **II. stupni základního studia** je čtyřleté a klade důraz na praktické uplatňování získaných dovedností a hlubší rozvoj zájmů žáků. Umožňuje jejich osobnostní růst v rámci aktivní umělecké činnosti a inspiruje k dalšímu studiu.

Studium s rozšířeným počtem vyučovaných hodin poskytuje žákům s vynikajícími vzdělávacími výsledky rozsáhlejší, hlubší a obsahově náročnější studium, které je připravuje ke studiu ve středních, vyšších odborných i vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením a případně je směřuje k výběru povolání.

Studium pro dospělé umožňuje zájemcům o tento typ studia další rozvoj v uměleckých oblastech v metodicky fundovaném prostředí v souladu s koncepcí celoživotního vzdělávání.

2) Základní umělecké vzdělávání poskytuje základy vzdělání v oboru hudebním, výtvarném, literárně dramatickém a tanečním.

Protože se v praktické části mé práce zabývám hudebním oborem, k němuž se váže cíl mé práce, budu dále uvádět informace týkající se pouze hudebního oboru.

„Hudební obor v základním uměleckém vzdělávání umožňuje žákovi prostřednictvím soustavného vzdělávání, aktivní a poučené interpretace, vlastní tvorby, poznávání hudební kultury a osvojením si základních teoretických znalostí využívat hudbu jako prostředek vzájemné komunikace i osobního uměleckého sdělení.“ (RVP ZUV, 2010, s. 16).

Nebo-li hudební obor poskytuje základní vzdělání ve výuce hudby a to po instrumentální stránce (hra na nástroj), po teoretické stránce (teoretické příprava - hudební nauka), ale snaží se také o seznámení žáka s kulturou.

3) Základní umělecké vzdělávání se dělí podle obsahu vzdělávacího oboru. Každý obor má určený svůj vzdělávací obsah uměleckého oboru, který je vyjádřen formou očekávaných výstupů rozčleněných do dvou vzdělávacích oblastí, zahrnující produktivní a receptivní složku uměleckého procesu. Vzdělávací obsah hudebního oboru je také rozčleněn do dvou oblastí: Hudební interpretace a tvorba (produktivní složka) a Recepce a reflexe hudby (receptivní složka). (RVP ZUV, 2010).

Tady musím vysvětlit co je vlastně vzdělávací obsah. Vzdělávací obsah je vše, co se týká výuky konkrétního studijního zaměření, např. studijního zaměření Hra na trombon (vysvětlím dále). Vzdělávací obsah jsou vyučovací předměty, učební plány včetně hodinových dotací a učební osnovy pro výuku tohoto konkrétního studijního zaměření.

„Vyučovací předmět je organizační jednotka obsahu vzdělávání ve školách.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 355).

„Učební plán je normativní vymezení časových dotací pro výuku vyučovacích předmětů.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 322).

Tzn. kolik hodin se bude týdně učit určitého vyučovacím předmětu v určitém ročníku. A co jsou učební osnovy? Pedagogický slovník uvádí: *„Učební osnovy jsou normativní pedagogické dokumenty stanovující cíle, vymežující obsah, rozsah, posloupnost a distribuci učiva vyučovacích předmětů do jednotlivých ročníků a časových úseků vyučování. Zpravidla doporučují také specifické metody a organizační formy.“* (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 322).

4) Produktivní složka hudebního oboru se dělí na vzdělávací zaměření. Vzdělávací obsah produktivní složky hudebního oboru je dále rozdělen na jednotlivá vzdělávací zaměření např. Hra na

klávesové nástroje, Hra na smyčcové nástroje, Hra na dechové nástroje, atd. (RVP ZUV, 2010).

5) Vzdělávací zaměření se dále dělí na studijní zaměření.

Studijní zaměření se skládají z vyučovacích předmětů, které si podle svých potřeb stanovuje škola - např. Hra na trombon, Hra na klavír, Hudební nauka aj. Tyto vyučovací předměty mají své učební osnovy, které jsou rozčleněny do jednotlivých ročníků. (RVP ZUV, 2010).

1.2 Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání je státem vydaný, tedy platný, a to opatřením ministryně školství. Toto opatření nabylo účinnosti dnem 1. září 2010.

Tvorbu Rámcového vzdělávacího programu pro Základní umělecké vzdělávání obstaral Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Při tvorbě RVP ZUV měl každý učitel možnost napsat své nápady a podněty, a hlavně třeba i vytvořit minimální kompetence nebo obecné cíle pro svůj obor. Ty pak byly předány prostřednictvím okresních, krajských a ústředních metodiků Výzkumnému ústavu pedagogickému v Praze. Velkou roli zde měla také Asociace Základních uměleckých škol. Tak se mohl, pokud chtěl, každý učitel podílet na tvorbě a koncepci RVP ZUV.

Ještě než byl RVP ZUV oficiálně zveřejněn, byl předán tzv. pilotním školám, to jsou školy, které se dobrovolně přihlásily do programu ověřování RVP (Průcha, Walterová, Mareš, 2009), na jehož základě si vytvořily svůj vlastní ŠVP a podle něj už v současné době vyučují. V Olomouckém kraji jsou to školy: ZUŠ Zábřeh na Moravě, ZUŠ Iši Krejčího v Olomouci a ZUŠ Hranice na Moravě, která je pilotní školou pouze pro ověřování RVP pro Multimediální tvorbu.

Ostatní základní umělecké školy musí během školních roků 2010/2011 a 2011/2012 vytvořit svůj vlastní a svébytný ŠVP, který samozřejmě vychází a navazuje na RVP. A od školního roku 2012/2013 již podle něj musí vyučovat, tedy od 1. září 2012.

RVP ZUV obsahuje principy a cíle RVP ZUV, rámcové vzdělávací plány s hodinovými dotacemi, dále obsahuje tzv. klíčové kompetence žáka a očekávané výstupy v určených ročnících. Jednotlivými částmi RVP ZUV se budu postupně zabývat.

Principy a cíle rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání

Je nutné uvést na jakých principech je RVP ZUV založen a jaké hlavní cíle jsou v něm stanoveny. RVP ZUV vychází z nového pohledu na vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, je ústředním dokumentem pro tvorbu školních vzdělávacích programů pro základní umělecké vzdělávání. RVP ZUV „je založen na principech:

- *liberalizace vzdělávacího procesu, podpory vzdělávací autonomie ve školách*
- *profesní odpovědnosti učitelů a zavádění nových forem a metod do výuky*
- *zdůraznění směřování žáka k osvojování si klíčových kompetencí*
- *rovného přístupu k uměleckému vzdělávání v základních uměleckých školách*
- *udržování a rozvíjení kulturních tradic.“*

(RVP ZUV, 2010, s. 10).

RVP ZUV umožňuje uspořádat výuku podle potřeb žáků i školy. Tím vlastně vytváří prostor pro autonomii jednotlivých škol, umožňuje jejich zaměření na určitou koncepci školy. Smyslem základního uměleckého vzdělávání je nejen poskytnutí uměleckého vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech, ale také pěstování potřebných vlastností a žádoucích životních postojů žáků pomocí vlastní tvorby a setkávání se s uměním.

V RVP ZUV jsou stanoveny tyto cíle pro základní umělecké vzdělávání:

- *„utvářet a rozvíjet klíčové kompetence žáků, kultivovat tím jejich osobnost po stránce umělecké a motivovat je k celoživotnímu učení*

- *poskytnout žákům základy vzdělání ve zvoleném uměleckém oboru s ohledem na jejich potřeby a možnosti*
- *připravit žáky po odborné stránce pro vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a na konzervatořích, případně pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením*
- *motivovat žáky k učení a spolupráci vytvořením příznivého sociálního, emocionálního a pracovního klimatu.“*

(RVP ZUV, 2010, s. 13).

Cílem základního uměleckého vzdělávání není tedy jen poskytnout žákům základy vzdělání, ale cílem je především utvářet a rozvíjet žákovy klíčové kompetence.

Ještě než se však pustím do vysvětlování pojmů klíčové kompetence, vysvětlím co je to rámcový učební plán s hodinovými dotacemi.

1.2.1 Rámcový učební plán

Každý umělecký obor má určený rámcový učební plán stanovující závaznou minimální hodinovou dotaci pro daný obor.

Na základě vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu škola přidělí každému vyučovacím předmětu časovou dotaci pro jeho realizaci, tj. škola stanoví pro každé studijní zaměření učební plán. Učebním plánem jsou určeny týdenní hodinové dotace v jednotlivých ročnících pro všechny předměty, ze kterých se skládá příslušné studijní zaměření. Součet týdenních časových dotací nesmí být menší než minimum stanovené rámcovým učebním plánem v RVP ZUV.

Rámcový učební plán stanovuje minimální týdenní hodinovou dotaci pro vzdělávací oblasti ve všech vzdělávacích zaměřeních hudebního oboru podle daného stupně studia základního uměleckého

vzdělávání. Na základě rámcového učebního plánu si škola vytváří své konkrétní učební plány pro jednotlivá studijní zaměření – respektive vyučovací předměty v těchto studijních zaměřeních tak, aby byla plně využita hodinová dotace stanovená rámcovým učebním plánem a to jak minimální, tak disponibilní. (RVP ZUV, 2010).

Minimální hodinové dotace, v tomto případě, znamená, že musí být dodržen minimální počet hodin předepsaný v RVP ZUV. Hodinová dotace však může být i navýšená. To záleží pouze na jednotlivých školách. (RVP ZUV, 2010).

Disponibilní hodinovou dotaci škola využívá k vytvoření takového učebního plánu, který umožňuje celistvě realizovat vzdělávací proces výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (RVP ZUV, 2010).

Učební plány s konkrétními hodinovými dotacemi pro jednotlivé ročníky a vyučovací předměty škola uvádí do svého školního vzdělávacího programu.

Rámcový učební plán pro hudební obor

Rámcové učební plány a týdenní hodinové dotace jsou velmi důležité pro projektování učebních osnov hry na určité nástroje.

Projektant učebních osnov musí počítat s určitým časovým rámcem výuky. Protože se v mé práci zabírám částí z hudebního oboru, proto uvádím minimální týdenní hodinové dotace pro hudební obor (včetně tabulek), tak je uvádí Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.

Týdenní hodinové dotace pro hudební obor:

„Přípravné studium (ke vzdělávání v základním studiu I. a II. stupně). Vzdělávací obsah přípravného studia i způsob jeho organizace a realizace stanoví škola ve svém ŠVP. Výuka se uskutečňuje v rozsahu 2 vyučovacích hodin týdně.“ (RVP ZUV, 2010, s. 32)

Základní studium I. stupně

		Týdenní minimální hodinová dotace							Minimální disponibilní dotace
		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	
Hudební interpretace a tvorba	Individuální výuka	1	1	1	1	1	1	1	7
	Kolektivní výuka	←—————→							9
Recepce a reflexe hudby	Kolektivní výuka	←—————→							

Zdroj: RVP ZUV (2010, s. 32)

Studium s rozšířeným počtem vyučovaných hodin

		Týdenní minimální hodinová dotace							Minimální disponibilní dotace
		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	
Hudební interpretace a tvorba	Individuální výuka	1	1	1	1	1	1	1	7
	Kolektivní výuka	←—————→							13
Recepce a reflexe hudby	Kolektivní výuka	←—————→							

Zdroj: RVP ZUV (2010, s. 33)

Studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin je určeno pro žáky s hlubším zájmem o hudební obor, u nichž se projevuje předpoklad dalšího studia ve středních, vyšších odborných a vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením. Z hlediska stavby učebních plánů to znamená navýšení hodinových dotací podle individuálních potřeb žáka a možností školy. V rozšířeném studiu I. stupně je nutné použít z disponibilních hodin nejméně 4 hodiny pro individuální výuku. (RVP ZUV, 2010)

Základní studium II. stupně (pro všechna vzdělávací zaměření)

		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	Minimální disponibilní dotace
Hudební interpretace a tvorba	Individuální a kolektivní výuka	←————→				8
Recepce a reflexe hudby						

Zdroj: RVP ZUV (2010, s. 34)

Studium s rozšířeným počtem vyučovaných hodin pro II. stupeň

		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	Minimální disponibilní dotace
Hudební interpretace a tvorba	Individuální a kolektivní výuka	←————→				12
Recepce a reflexe hudby						

Zdroj: RVP ZUV (2010, s. 34)

„V rozšířeném studiu II. stupně je nutné použít z disponibilních hodin nejméně 8 hodin pro individuální výuku.“

(RVP ZUV, 2010, s. 34)

Studium pro dospělé

„Vzdělávací obsah studia pro dospělé, jeho způsob i forma realizace musí být v souladu s ŠVP, stanovuje jej učitel na základě vzdělávacích potřeb žáků a studentů. Výuka se uskutečňuje minimálně v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně.“ (RVP ZUV, 2010, s. 34)

1.2.2 Klíčové kompetence

Mezi hlavní cíle základního uměleckého vzdělávání patří utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáka. Nyní se budu zabývat tím, co jsou vlastně kompetence a jaké jsou určeny pro základní umělecké vzdělávání.

Co jsou klíčové kompetence?

„Jsou definovány jako souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Cílem vzdělávání je vybavit žáky souhrnem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně maximálně dosažitelná a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Je to proces dlouhodobý, celoživotní.“ (Obst, 2006, s. 38).

Učivo je tedy až na druhém místě. Prvotní je směřování a získávání určitých dovedností a schopností, které jsou důležité pro život společnosti. Osvojování klíčových kompetencí je proces dlouhodobý, který má svůj počátek v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří až v dalším průběhu života. Úroveň klíčových kompetencí dosaženou na konci základního a středního vzdělávání tvoří základ žáka pro celoživotní učení a vstup do života a pracovního procesu.

Klíčové kompetence jsou nezbytné pro uplatnění člověka v současné společnosti. Vytvářejí prostor pro schopnost se vyrovnat se stálými změnami, vytvářejí prostor pro systematickou výchovu k toleranci, porozumění a respektu k druhým jedincům. (Všetečka, Tureckiová, 2008).

Klíčové kompetence v základním uměleckém vzdělávání

„Klíčové kompetence definované pro základní umělecké vzdělávání jsou kompetence specifické a představují souhrn vědomostí, dovedností a postojů důležitých pro rozvoj žáka po stránce umělecké a pro jeho budoucí uplatnění v praktickém i profesním životě. Utváření těchto specifických klíčových kompetencí je zaměřeno především na rozvoj schopností žáků tvořit, vnímat a interpretovat umělecké dílo. Osvojení těchto kompetencí umožní žákovi vytvořit si pozitivní vztah k umění a kultuře, k ostatním lidem i k sobě samému. Při utváření klíčových kompetencí v základním uměleckém vzdělávání jsou

využívány kompetence, které žáci získali či postupně získávají v předškolním, základním, středním, vyšším odborném i jiném vzdělávání.“ (RVP ZUV, 2010, s. 14)

Podstatou základního uměleckého vzdělávání je vybavit žáky kompetencemi na takové úrovni, která je pro ně maximálně dosažitelná. Klíčové kompetence v základním uměleckém vzdělávání jsou rozděleny do tří oblastí: kompetence k umělecké komunikaci, kompetence osobnostně sociální a kompetence kulturní.

Kompetence k umělecké komunikaci

„Žák disponuje vědomostmi a dovednostmi, které mu umožňují samostatně volit a užívat prostředky pro umělecké vyjádření, proniká do struktury a obsahu uměleckého díla a je schopen rozeznat jeho kvalitu.“ (RVP ZUV, 2010, s. 14)

Kompetence osobnostně sociální

„Žák disponuje pracovními návyky, které jsou utvářeny soustavnou uměleckou činností a které formují jeho morálně volní vlastnosti a hodnotovou orientaci, účelně se zapojuje do společných uměleckých aktivit a uvědomuje si svoji odpovědnost za společné dílo.“ (RVP ZUV, 2010, s. 14)

Kompetence kulturní

„Žák je vnímavý k uměleckým a kulturním hodnotám a chápe je jako důležitou součást lidské existence, aktivně přispívá k vytváření i uchování uměleckých hodnot a k jejich předávání dalším generacím.“ (RVP ZUV, 2010, s. 14)

Tyto klíčové kompetence jsou pak velmi důležité pro tvorbu očekávaných výstupů u jednotlivých studijních zaměření. Očekávané výstupy přímo navazují na uvedené tři druhy klíčových kompetencí.

Ty jsou zase důležité pro tvorbu učebních osnov, které jsou vyjádřeny jako klíčové kompetence žáka. Co jsou to vlastně očekávané výstupy, tím se budu zabývat v další kapitole.

1.2.3 Očekávané výstupy

Očekávané výstupy jsou vytvořeny k ověřování objektivně získaných klíčových kompetencí žáka. Očekávané výstupy představují závazné minimum, které je ověřitelné. Očekávané výstupy odpovídají na otázku, „co má žák umět“ a to v určitou dobu studia. Vzdělávací obsah vymezený v učebních osnovách ŠVP i vzdělávací činnosti realizované v jednotlivých ročnících musí žákovi na konci daného stupně umožňovat tyto předepsané způsobilosti ovládat. Očekávané výstupy v uvedených ročnících musí být dodrženy, avšak mohou být překročeny. Nebo-li žák může zvládnout více, než je předepsáno. (RVP ZUV, 2010).

Očekávané výstupy vzdělávacího zaměření Hra na dechové nástroje

V základním uměleckém školství jsou očekávané výstupy rozděleny podle jednotlivých vzdělávacích zaměření. Jak jsem již zmínil, v praktické části mé práce, se zabývám hudebním oborem, potažmo hrou na trombon. Avšak očekávané výstupy jsou pak uvedeny jako jeden celek pro všechny dechové nástroje. Proto uvedu pouze očekávané výstupy vzdělávacího zaměření Hra na dechové nástroje.

Očekávané výstupy z RVP ZUV se musí shodovat s osnovami vytvořenými v ŠVP a to na konci I. a II. stupně základního studia, tedy v 7. ročníku I. stupně a 4. ročníku II. stupně. Ještě pro úplnost musím dodat, že očekávané výstupy jsou také vytvořeny i pro 3. ročník I. stupně. Ty jsou však pojaty jako orientační a nejsou závazné.

Usnadňují pouze orientaci při tvorbě učebních osnov jednotlivých vyučovacích předmětů v ŠVP.

Následuje představení výstupů tak, jak jsou řazeny chronologicky v určených ročnících studia.

Očekávané výstupy 3. ročníku základního studia I. stupně

„Žák využívá základní návyky a dovednosti (správné držení těla a nástroje, práce s dechem a jazykem) a používá základní technické prvky hry (nasazení tónu, prstová technika, kvalitní tón), orientuje se v jednoduchých hudebních útvarech a v jejich notovém zápisu, zahraje podle svých individuálních schopností z paměti jednoduchou skladbu, vnímá náladu skladby a tuto náladu vyjádří a interpretuje elementárními výrazovými prostředky, hraje jednoduché melodie podle sluchu, uplatňuje se podle svých schopností a dovedností v souhře s dalším nástrojem.“ (RVP ZUV, 2010, s. 19).

Očekávané výstupy 7. ročníku základního studia I. stupně

„Žák využívá při hře všechny získané technické i výrazové dovednosti s důrazem na tvoření a kvalitu tónu, využívá dynamiku, tempové rozlišení, frázování a agogiku v celém rozsahu nástroje, interpretuje přiměřeně obtížné skladby různých stylů a žánrů podle svých individuálních schopností, samostatně nastuduje přiměřeně obtížnou skladbu, uplatňuje se při hře v komorních, souborových nebo orchestrálních uskupeních, ovládá elementární transpozici úměrně svým schopnostem.“ (RVP ZUV, 2010, s. 19).

Očekávané výstupy 4. ročníku základního studia II. stupně

„Žák uplatňuje všechny doposud získané znalosti a dovednosti v celém rozsahu nástroje, orientuje se v notovém zápise, samostatně řeší problematiku nástrojové techniky včetně základní péče o nástroj, dýchání, frázování, výrazu při nácviku a interpretaci skladeb,

samostatně pracuje s barvou a kvalitou tónu, vytvoří si názor na interpretaci skladeb různých stylových období a žánrů a tento svůj názor zformuluje, zapojuje se do souborů nejrůznějšího obsazení a žánrového zaměření, zodpovědně spolupracuje na vytváření jejich společného zvuku, výrazu a způsobu interpretace skladeb, profiluje se podle svého zájmu a preferencí; využívá svých posluchačských a interpretačních zkušeností a získaných hudebních vědomostí a dovedností k samostatnému studiu nových skladeb a vyhledávání skladeb podle vlastního výběru.“ (RVP ZUV, 2010, s. 20).

Při tvorbě části ŠVP - osnov pro výuku hry na hudební nástroj pak projektant osnov musí vycházet z očekávaných výstupů. Může se však stát i případ, že žák nebude, z nějakého důvodu, určitou dobu studia plnit předepsané osnovy. To v praxi nevadí. Uvedené výstupy musí žák splnit v předepsaných ročnících. Mezitím může být úspěšnost rozvolněná, tak jak vyhovuje žákům. Očekávané výstupy jsou vlastně minimální znalosti, dovednosti, které musí žáky mít. Samozřejmě může být i na vyšší, než předepsané úrovni.

1.3 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program musí být v souladu s rámcovým vzdělávacím programem. Obsah vzdělávání může být v ŠVP uspořádán do vyučovacích předmětů nebo jiných ucelených částí učiva (např. modulů). ŠVP stanoví zejména konkrétní cíle vzdělávání, délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání, podmínky přijímání uchazečů, průběhu a ukončování vzdělávání, včetně podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (zákon č. 561/2004 Sb., §5).

Školním vzdělávacím programem škola popisuje svou závaznou vzdělávací nabídku. Poprvé v historii českého školství mají školy možnost vytvořit si svůj vlastní, svébytný školní vzdělávací program a to na základě svých představ a zkušeností. Jde o to, vytvořit vzdělávací program pro své žáky, pro svou školu, která pracuje ve specifických podmínkách, které je možno v programu zohlednit. (Národní, 2001). Na školy přechází velká odpovědnost, co a jak se bude učit. MŠMT vydalo pouze rámcový vzdělávací program. Jednotlivé školy pak podle něj vytvoří svůj program, který bude plně odpovídat zaměření, té konkrétní školy. Podle RVP se neučí, podle RVP se píše ŠVP a podle ŠVP se učí. ŠVP umožňuje pedagogům profilovat školu, zvolit si svobodně obsah a formu vzdělávání, využívat přirozených vazeb mezi jednotlivými předměty i uměleckými obory.

Profilování školy znamená specifické zaměření její pedagogické práce. Např. škola může mít vynikající dechový orchestr, proto bude své žáky ve výuce připravovat na hru v orchestru, přesune si více hodin na souborovou hru atd. Profilování školy také znamená využití silných stránek té konkrétní školy, umožňuje školám větší konkurenceschopnost - rodiče si mohou dle zaměření školy vybírat

vhodné vzdělávání pro své děti. Profilace znamená jít naproti rodičům a plně vyhovět jejich požadavkům.

1.3.1 Proč vytváříme školní vzdělávací program?

Při tvorbě této části jsem často přemýšlel, jestli jsou ještě jiné důvody pro tvorbu ŠVP než jen legislativní. Proto tuto problematiku shrnu do několika oblastí. Na otázku, proč vlastně vytváříme ŠVP a pro koho je vlastně určen, jsem se podíval z několika pohledů - potřeb.

Potřeba legislativní

ŠVP je povinným dokumentem, který je stanoven Školským zákonem. Za jeho přípravu a realizaci je odpovědný ředitel školy (zákon č. 561/2004 Sb., §5), který na něm spolupracuje s pedagogickými pracovníky školy. V rámci státem vymezených pravidel je povinnost vytvoření vlastního vzdělávacího programu. U Základních uměleckých škol je povinnost učit dle ŠVP od 1. září 2012. Mohou však podle něj dobrovolně učit již od 1. září 2011.

Potřeba evaluační

ŠVP má být podkladem pro ucelený systém hodnocení nejen žáků, ale i pro sebehodnocení (autoevaluaci) vlastní činnosti školy (zákon č. 561/2004 Sb., §12). Záměrné a pravidelné hodnocení s jasnými pravidly pak funguje jako zpětný mechanismus pro hodnocení a korekci vlastní práce a pro posouzení práce každého učitele i jiných pracovníků školy. Slouží tím pádem jako významný motiv pro další efektivní změny ve vzdělávání. Pedagogický slovník uvádí: „*Vnější evaluaci provádí školní inspekce. Na školách se zavádí vnitřní evaluace (autoevaluace, sebehodnocení), při níž škola sama hodnotí hlavní oblasti své činnosti, zejména vzdělávací program a jeho realizaci, kvalitu a efektivnost vzdělávacího procesu, klima školy,*

řízení školy a vedení lidí, péči o žáky, materiální a ekonomickou situaci, spolupráci s rodiči a se sociálními partnery. Sebeevaluace školy je systematický proces sebereflexe, prostředek zvyšování kvality a efektivnosti.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 72)

Potřeba společenská

ŠVP by měla také fungovat jako prostředek propagace školy a jejich záměrů. Učitelé nejlépe posoudí, co je pro jejich žáky vhodné a potřebné, jak vyhovět požadavkům žáků a jejich rodičů. Mohou uplatnit své dlouhodobé, osvědčené pedagogické postupy. Mohou hledat a zaznamenávat nové možnosti moderního a efektivního vzdělávání. ŠVP také umožňuje reagovat na konkrétní situace. Školy mohou měnit obsah své vzdělávací nabídky, mohou měnit přitažlivost vzdělávací nabídky pro žáky.

ŠVP ředitel školy nebo školského zařízení zveřejní na přístupném místě, do školního vzdělávacího programu může každý nahlížet. (zákon č. 561/2004 Sb., §5)

1.3.2 Pro koho je školní vzdělávací program vytvářen?

ŠVP je hlavně vytvářen pro pracovníky školy, tzn. pro ředitele, učitele a další pedagogické pracovníky školy. Další, komu je ŠVP určen, jsou samotní žáci školy a jejich rodiče. Mohou se z něj dozvědět na co konkrétní škola klade ve vzdělávání důraz, jaký styl práce k tomu používá, jaká je vzdělávací nabídka školy, jaké obory nabízí. (Lisner, aj., 2010). Jaké je využití žákovy práce v sociální rovině - souborové a komorní hry, různé orchestry atd. Jaký je systém hodnocení žáků, jak škola zajišťuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných.

V neposlední řadě je ŠVP určen pro správní či kontrolní úřady a jiné instituce např. zřizovatele škol, Českou školní inspekci (ČŠI), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a odbory školství

krajských či městských úřadů. (Národní, 2001). Tyto kontrolní orgány budou podle svého zaměření hledat v ŠVP informace potřebné pro kontrolu souladu ŠVP a RVP ZUV, kontrolu činnosti škol a vzdělávacích výsledků žáků v souladu s ŠVP (Lisner, aj., 2010)., finanční a materiální podporu vzdělávání na školách, obsahovou přípravu dalšího vzdělávání učitelů, atd. (zákon č. 561/2004 Sb., §12).

1.3.3 Struktura školního vzdělávacího programu

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání přesně určuje, jak má být ŠVP strukturován.

Struktura ŠVP je rozdělena do osmi bodů:

- 1) Identifikační údaje
- 2) Charakteristika školy
- 3) Zaměření školy a její vize
- 4) Výchovné a vzdělávací strategie
- 5) Vzdělávací obsah uměleckých oborů
- 6) Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- 7) Vzdělávání žáků mimořádně nadaných
- 8) Hodnocení žáků a vlastní hodnocení školy

V mé diplomové práci (v praktické části) budu projektovat vzdělávací obsah pro předměty Hra na trombon a Komorní a souborová hra, které odpovídají bodu č. 5 - tedy vzdělávací obsah uměleckých oborů. Na ně pak budou navazovat výchovné a vzdělávací strategie - bod č. 4, tedy jak postupovat ve výuce k dosažení žákových klíčových kompetencí. Tyto dva body z celé struktury odpovídají mé odbornosti a funkčnímu pověření.

II PRAKTICKÁ ČÁST - TVORBA ŠKOLNÍHO VDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

V praktické části diplomové práce vypracuji část ŠVP a to se zaměřením na Hru na trombon. V první části představím školu, pro kterou je tento program určen, budu se zabývat pouze její přítomností a zaměřením. Krátce představím nástroj, o který jde - tedy trombon a specifika učení hry na tento nástroj. To je nutné pro pochopení části ŠVP, kterou jsem v práci vypracoval, a to učebních osnov a učebních plánů s hodinovými dotacemi studijního zaměření Hra na trombon - I. a II. stupeň a Komorní a souborové hry, které odpovídají zájmům a historickým potřebám školy, na které učím.

2 Školní vzdělávací program pro hudební obor

Část ŠVP, kterou budu projektovat v následujících kapitolách, je určena pro Základní uměleckou školu Jeseník. Uvádím proto základní informace o této škole.

Základní informace

Základní umělecká škola Jeseník (dále jen ZUŠ) vznikla v roce 1948. Žáci zde získávají základy vzdělání v oboru hudebním, výtvarném a literárně - dramatickém. Patří ke středně velkým školám. Uměleckého vzdělávání využívá každý rok asi 660 žáků. Výuku v uvedených oborech zajišťuje 33 pedagogů. Vedle pedagogických pracovníků ve škole pracují 3 provozní zaměstnanci. ZUŠ Jeseník se podílí organizačně na řadě projektů. Mezi nejvýznamnější patří Mezinárodní festival dechových hudeb, odehrávající se vždy na začátku července. V roce 2011 proběhne již 11. ročník tohoto festivalu. Dalším hudebním svátkem se stává, pravidelně co dva roky,

mezinárodní Schubertova soutěž, pro klavírní dua. V letošním roce se bude konat již 17. ročník. Na mezinárodní úrovni se rovněž angažují orchestry, které pracují pod ZUŠ Jeseník a Sdružení přátel umění (SPU). Dechový orchestr mladých s dirigenty Tomášem Uhlířem a Milanem Domesem, Smyčcový orchestr Jeseník s dirigent Františkem Mechem a Kytarový orchestr s dirigentem Václavem Dvořákem, se pravidelně zúčastňují mezinárodních festivalů v České republice a v zahraničí.

Zaměření školy

V současnosti se ZUŠ věnuje nejen individuální výuce, ale také výuce skupinové a orchestrální. V individuální výuce se žáci připravují v jednotlivých odděleních: klavírní, smyčcové, kytarové, dechových nástrojů dřevěných, dechových nástrojů žesťových, elektronických nástrojů aj. Na škole také fungují tři orchestry: Dechový orchestr mladých, Smyčcový orchestr Jeseník a Kytarový orchestr, a několik hudebních souborů: Kytarový soubor, žesťové kvinteto, flétnový soubor, Jazz kvartet, a souborové hry dle nástrojového obsazení: skupinka trombonů, lesních rohů, trumpet, zobcových fléten apod.

Hudební obor se při výuce na základních uměleckých školách dělí na jednotlivá studijní zaměření podle nástroje, na který probíhá výuka - např. Hra na zobcovou flétnu, Hra na klavír, Hra na housle atd. Protože jsem učitelem žesťových nástrojů, budu se věnovat studijnímu zaměření Hra na trombon. Vzdělávací obsah pak bude využit v mé výuce hry na trombon. Pro začátek je nutné uvést základní informace o nástroji, pro který budu vzdělávací obsah projektovat.

Snižcový tenorový trombon je nástroj hojně využívaný ve všech oblastech hudby, v symfonickém orchestru, v dechové, populární a jazzové hudbě (swing, jazz, dixieland, pop, funky, jazz - rock aj.)

Trombon vznikl v roce 1450 na Burgunském dvoře a to ze snížcové trubky - tehdy zvané bucina. Dostal název trombon (z italštiny - trombone = velká trubka)). U nás je také velmi často používán název pozoun (z němčiny), který vznikl pravděpodobně odvozením z názvu buciny - busone - bussaun - posaune. Trombon se od svého vzniku, jako jeden z mála nástrojů, v podstatě konstrukčně nezměnil.

Velmi významnou vlastností je možnost hrát absolutně čistě, trombon hraje v tzv. přirozeném ladění. Snížcový trombon je složen ze snížce a korpusu (těla), kterému se také říká ozvučník. Rty se přikládají na nátrubek, bez něhož nelze na trombon hrát. Ke změně výšky tónu se používá snížec se sedmi polohami. Notace se zapisuje v basovém klíči.

2.1. Postup při projektování

Musím samozřejmě uvést, jakým způsobem budu při tvorbě části vzdělávacího programu postupovat. Při tvorbě programu se rozhoduje o jeho organizaci, o vzdělávacích strategiích, o studijních oporách, o způsobech ověřování plánovaného cíle. Jak uvádí Prášilová (2006):

„Při konstrukci vzdělávacího programu se lze opřít o praxi ověřený postup (časově uspořádané dílčí kroky v procesu tvorby).

Během tohoto procesu se zjišťuje, kdo a proč se má vzdělávat, jaké jsou jeho momentální znalosti, dovednosti, postoje, zkušenosti, co přesně má po absolvování programu umět. Rozhoduje se o časovém harmonogramu plánovaného vzdělávání, o jeho organizaci, o vzdělávacích strategiích, o potřebných studijních oporách a o způsobu, kterým bude ověřeno, zda bylo plánovaného cíle dosaženo apod.

Zjednodušená struktura zmíněného postupu je následující:

- *zjištění vzdělávacích potřeb a určení specifik osob, kterých se tyto potřeby týkají,*
- *vytýčení tzv. programového cíle, což je konkrétně a kontrolovatelně pojmenovaný výstup z programu,*
- *rozpracování tohoto do konzistentních dílčích realizačních cílů uspořádaných v čase,*
- *určení vhodného učiva, doplnění dalšími realizačními „nástroji“ vzdělavatele (metody, organizační formy, učební úlohy, pomůcky, potřeby atd.),*
- *stanovení postupů(a nástrojů) pro ověření, zda a jak bylo dosaženo stanovených cílů.“ (Prášilová, 2006, s. 31-32).*

První krokem je analýza vzdělávacích potřeb a analýza účastníků vzdělávání, pro které se má vzdělávací program projektovat. V mém případě se jedná o úkol vypracovat vzdělávací obsah pro hudební obor.

V tomto případě nejde o sledování změn z určitého nedostatku či potřeby něco nefunkčního změnit, změna je předepsána školským zákonem a RVP ZUV. Jde o to vytvořit funkční vzdělávací obsah pro děti chtějící se dobrovolně učit hrát na nástroj a umělecky se vzdělávat.

Mým záměrem je vytvořit funkční strukturu pro výuku hry na nástroj mnoha individuálně odlišných studentů. Od prostého seznámení se s nástrojem, přes samotnou výuku nástroje a teoretických vědomostí, až ke změně studenta v kulturní bytost. Výukovým cílem jsou klíčové kompetence žáka, které jsou v RVP označeny jako výstupy. Výstupy mají charakteristiku výukového cíle. Co je to vlastně výukový cíl? Je to vlastně představa o změnách, kvalitativních či kvantitativních u jednotlivých žáků a to během určité časové jednotky.

Dalším krokem je rozvíjení kompetencí a dosahování výstupů. Jelikož hra na nástroj je činnost velmi specifická a změny jsou často velmi pozvolné, rozplánuji proto dosažení či směřování ke klíčovým kompetencím po jednotlivých ročnících. Výukové cíle budou vyjádřeny jako výstupy za jeden školní rok a specifické cíle jsou vyjádřeny jako dílčí výstupy. Dílčí výstupy jsou minimální klíčové kompetence, které by měl žák během školního roku získat.

Při konstrukci struktury klíčových kompetencí budu postupovat dle zásady konzistentnosti, tedy podřazenosti nižších cílů cílům vyšším (cíle vyššího typu jsou závislé na splnění cílů nižšího typu), a také přiměřenosti. Výukové cíle musí být v určitém psychosomatickém stupni vývoje dítěte dosažitelné. (Obst, 2006).

Velmi podstatná je ovšem příprava vhodných materiálních didaktických prostředků. Jde o výběr učebních pomůcek. Učební pomůcky v podobě studijního notového materiálu. Učební pomůcky demonstrační: vizuální a auditivní - CD, DVD, které budou předváděny za pomoci didaktické techniky zvukové a promítací a knihy - ukázky výtvarného umění a architektury. (Obst, 2006).

Posledním krokem je stanovení postupů pro ověřování splnění stanovených cílů. V našem hudebním školství je kontrola možná přímo v lekcích (slovní a číselné hodnocení), na veřejných vystoupeních žáka - koncertech a na konci jednotlivých ročníků v podobě postupové zkoušky.

Na konci studia I. a II. stupně pak probíhají absolventské koncerty, bez nich není možné ukončit studium na jednotlivých stupních.(vyhláška č. 71/2005 Sb., §7). Dále jsou ověřovány tzv. minimální výstupy a to na konci každého stupně. Těm musí odpovídat žákova úroveň.

2.2 Vzdělávací obsah hudebního oboru - studijní zaměření Hra na trombon

Vzdělávací obsah studijního zaměření Hra na trombon se dělí na několik částí. Co je to ale vlastně vzdělávací obsah výuky? Vzdělávací obsah je vše, co se týká výuky konkrétního studijního zaměření, v mém případě studijního zaměření Hra na trombon. Vzdělávací obsah jsou učební plány včetně hodinových dotací, vyučovací předměty a učební osnovy pro výuku tohoto konkrétního studijního zaměření. První uvedu vyučovací předměty realizované při výuce. Výuka hry na trombon probíhá ve dvou vyučovacích předmětech a to hra na nástroj (individuální výuka) a dále Komorní a souborová hra (hromadná výuka). Těmto předmětům jsou přiděleny hodinové dotace - kolik hodin týdně se v určitém ročníku učí. V další části vyprojektuji učební osnovy vyučovacích předmětů Hra na trombon a Komorní a souborová hra. Učební osnovy jsou rozděleny podle jednotlivých ročníků studia, ty jsou pak rozčleněny na výstupy za jeden školní rok, dílčí výstupy, kterých je žákem během roku postupně dosaženo, učivo, hlavní strategie, které se při výuce budou používat, organizace výuky a způsob kontroly dosažení dílčích výstupů.

2.2.1 Vyučovací předměty

Protože učím hru na nástroj a to včetně souborových seskupení, budu se dále zabývat předměty Hra na trombon a Souborová a komorní hra.

Předmět Hra na trombon

Pro zahájení studia je vhodný věk kolem 10. roku dítěte, v ojedinělých případech to může být kolem 9. roku dítěte. K ovládnutí nástroje je potřebná délka paží, která může ve věku 9 let chybět. Proto

naše škola nabízí výuku na trombony s kvartovou záklopkou (B/F trombon), která nahrazuje vzdálenou 6. a 7. polohu. Ke studiu hry na trombon jsou přijímáni žáci, kteří mají potřebné fyzické a psychické předpoklady, nebo kteří již absolvovali přípravu na některý přípravný nástroj (např. zobcovou flétnu) a kteří jeví dostatečný zájem o studium hry na trombon. Přípravou pro hru na trombon může být tedy hra na jiný nástroj např. zobcovou flétnu a to ve věku 7 - 10 let dítěte. Výuka hry na trombon probíhá podle dvou plánů, plán A) a B), a to podle fyzické vyspělosti žáka. Plán A) začíná výukou na přípravný nástroj - zobcovou flétnu. Žák si zde osvojí základní hudební dovednosti, které pak může uplatnit při hře na trombon. Při výuce podle plánu B), žák začíná hrát přímo na trombon.

Uplatnění studentů hry na trombon je velmi široké. Naše škola nabízí při studiu hry na trombon uplatnění v sólové, komorní, souborové a orchestrální hře. Žáci se mohou uplatnit v několika souborech s obsazením trombonu a hlavně v dechovém orchestru. Ve vyšších ročnících II. stupně je také možnost hry na příbuzný nástroj - baryton, který má uplatnění v malých dechových kapelách ze širokého okolí.

Předmět Komorní a souborová hra

Sociální oblast hry je velmi důležitá pro umělecký rozvoj a uplatnění žáků. Předmět navštěvují žáci od 4. ročníku základního studia I. stupně, tedy v době, kdy mají zvládnuté základní principy hry na trombon - mají rozvinuté základní sebehodnocení, umí opravit své chyby, korigují intonační odchylky. Žák zde získává a rozvíjí první zkušenosti v oblasti souborové hry. Učí se spolupracovat s ostatními žáky a každý žák přebírá svou vlastní zodpovědnost za společné dílo. Zažívá první radost nad dokončením společného díla. Každý žák se dle svých schopností může účastnit výuky v souborové hře, kde se žáci

připravují na hru v orchestru (uspořádány do jednotlivých sekcí - např. Skupinka lesních rohů) nebo v komorní hře - seskupení komorního charakteru - např. žesťové kvinteto, trombonové kvarteto aj. Posledním typem souborové hry je samotná hra v orchestru. Na naší škole má souborová hra velkou tradici, proto je výuka souborové hry směřována hlavně k uplatnění žáku ve velkých hudebních tělesech, především v dechovém orchestru.

2.2.2 Učební plány

Naše škola, ZUŠ Jeseník, nemá ještě svůj ŠVP, teprve připravuje jeho vytvoření. Proto nemá ještě vytvořené učební plány. Poněvadž se bez učebních plánů a hodinových dotací nedá projektovat výuka. Proto jsem navrhl své hodinové dotace uvedené dále v tabulkách, které budu chtít prosadit do učebních plánů ŠVP školy. Proti dosavadním učebním plánům ZUŠ Jeseník jsem udělal však několik důležitých změn. Podle dnešní platné legislativy se předmět hudební nauka vyučuje pro žáky žesťových nástrojů pouze dva roky studia, což je, podle mého názoru, značně nedostatečné pro zvládnutí všech teoretických okruhů hudby. Skupinová hra se začíná vyučovat již od druhého ročníku I. stupně základního studia, což, jak si myslím, je velmi brzo a hlavně ještě v době, kdy žák nemá zvládnuté základní návyky pro hru na nástroj. Proto jsem vycházel z rámcového učebního plánu, kde jsou předepsané hodinové dotace pro individuální výuku na 7 hodin a pro skupinovou výuku 9 hodin. V mém učebním plánu je předepsáno 7 hodin na výuku hry na trombon, 5 hodin pro výuku hudební nauky a 4 hodiny pro souborovou výuku, takže celkem 9 hodin pro skupinovou výuku.

Výuka vzdělávacího zaměření Hra na trombon - I. stupeň probíhá podle dvou učebních plánů A) a B), z důvodu individuální vyspělosti žáků.

Učební plán A)

Tento plán je určen žákům od 7 let. Základní příprava začíná většinou ve vzdělávacím předmětu Hra na zobcovou flétnu - hra na přípravný nástroj. Žák se v tomto období seznamuje se správným dýcháním a postojem. Rozvíjí své rytmické cítění a přirozenou hudebnost. Seznamuje se a postupně ovládá základní hudební pojmy. Výuka směřuje k bezproblémovému přestupu žáka na jiný nástroj. Po dosažení fyzické vyspělosti přestupují žáci ze zobcové flétny na trombon. Přestup probíhá v období 2. - 3. ročníku. Vzdělávací obsah předmětu Hra na trombon je pak veden vzhledem individuální schopností tak, aby žák splnil požadované očekávané výstupy 7. ročníku.

Hodinové dotace pro Základní studium I. stupně:

učební plán A)

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník	celkem hodin
Hra na zobcovou flétnu	1	0-1	0-1					7
Hra na trombon		1-0	1-0	1	1	1	1	
Komorní a souborová hra				1	1	1	1	9
Hudební nauka	1	1	1	1	1			

Musím ještě objasnit několik skutečností: v plánu A) se mohou kombinovat dva nástroje (nejčastěji zobcová flétna a trombon). V tomto případě žák začne po přestupu plnit osnovy daného nástroje od ročníku, jehož vzdělávacímu obsahu odpovídá úroveň jeho vědomostí a dovedností. Může tedy přestoupit z jednoho nástroje z jednoho ročníku na druhý nástroj do následného ročníku. Dojde sice k tomu, že žák nebude v určitém období po přestupu plnit učební osnovy předmětu. To však není podstatné. Podstatné jsou pak očekávané výstupy v 7. ročníku, ty už splňovat žák musí (navazují na

očekávané výstupy v RVP ZUV, ty jsou zohledněny v učebních osnovách v 7. ročníku studia).

Toto se však netýká vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu vzniklého z oblasti Recepce a reflexe hudby (např. hudební nauka) v němž pokračuje dál.

Učební plán B:

Studium je pro žáky starší (obvykle v období 9. - 10. roku), kteří již dosáhli potřebné fyzické vyspělosti. Výuka začíná přímou hrou na trombon. V plánu B) se postupuje dle učebních osnov. Důležité je splnění očekávaných výstupů na konci 7. ročníku.

Hodinové dotace pro Základní studium I. stupně:

učební plán B)

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník	celkem hodin
Hra na trombon	1	1	1	1	1	1	1	7
Komorní a souborová hra				1	1	1	1	9
Hudební nauka	1	1	1	1	1			

Hodinové dotace pro Základní studium II. stupně:

Hodinové dotace pro II. stupeň vzdělávacího oboru Hra na trombon jsem využil stejnou měrou na individuální a souborovou hru.

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	celkem hodin
Hra na trombon	1	1	1	1	4
Komorní a souborová hra	1	1	1	1	4

2.2.3 Učební osnovy vyučovacích předmětů

Učební osnovy jsem projektoval podle jednotlivých předmětů. Musel jsem při tom zohlednit odlišná hlediska při výuce předmětů a tomu přizpůsobit rozčlenění osnov do menších či větších celků.

Samotné hudební osnovy jsou rozděleny do jednotlivých ročníků. Pro každý rok jsou v nich uvedeny:

- výstupy za jeden školní rok, ty jsou obecnějšího rázu a pouze uvádějí jednotlivé oblasti, které jsou rozpracovány v dílčích výstupech
- dílčí výstupy jsou minimální klíčové kompetence žáka po ukončení daného časového rámce studia tzn. jednoho školního roku
- doporučené učivo
- hlavní strategie: demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze a nácvik (Obst, 2006).
- organizaci vyučovací jednotky a způsoby kontroly dosažení stanovených cílů, průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích (pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech) (Obst, 2006).
- hodnocení v lekcích a veřejných vystoupení žáka - slovní a číselné. Ročník je pak ukončen postupovou nebo závěrečnou zkouškou. Protože je však výuka na hudební nástroj velmi individuální, je program pro postupové zkoušky uveden pouze v obecné rovině. Záleží pak na úrovni každého žáka. Program k postupovým zkouškám však musí být sestaven ze skladeb probraných v posledním čtvrtletí školního roku.

Na konci osnov předmětu Hra na trombon je pak uvedena studijní literatura doporučená ke studiu I. a II. stupně hry na trombon.

Musím zdůraznit, že výstupy na konci 7. ročníku I. stupně a 4. ročníku II. stupně základního studia jsou navrženy tak, aby odpovídaly

očekávaným výstupům uvedeným v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní umělecké vzdělávání.

ZÁKLADNÍ STUDIUM I. STUPNĚ

Předmět Hra na trombon - I. stupeň základního studia je rozčleněn podle jednotlivých ročníků. Výuka se zabývá základními principy hudby a základním osvojením si hry na nástroj. Vývoj žáka bývá v jednotlivých ročnících natolik odlišný, že je třeba osnovy strukturovat do každého ročníku zvlášť.

PŘEDMĚT HRA NA TROMBON

Časové údaje: školní rok - 1. ročník

Výstupy za jeden školní rok:

Rozvíjet hudebnost a tvořivost žáka. Osvojit si základní pracovní návyky domácí přípravy. Rozvíjet základní technické návyky při hře na nástroj.

Dílčí výstupy:

Žák:

- vysvětluje stavbu a základní údržbu nástroje
- vysvětluje psaní not jako grafický zápis hudby
- vysvětluje základní hudební pojmy (notová osnova, basový a houslový klíč, takt, taktová a končící čára)
- čte noty v basovém klíči
- rozpozná notu a pomlku celou, půlovou a čtvrtěovou
- počítá doby ve čtvrtěových taktech - tzn. 2/4, 3/4 a 4/4 takty
- rozezná a používá notu s tečkou - tříčtvrtěovou
- kontroluje správný postoj a správné držení nástroje
- používá základní prvky žebro-břišního dýchání
- kontroluje správný nádech a výdech
- používá správného postavení nátrubku na rtech

- "bzučí" na nátrubek
- kontroluje funkci retních a lícních svalů
- vysvětluje nutnosti omezování tlaku nátrubku na rty
- nasazuje tón jazykem na slabiky tá, tý - podle hry v určitém rozsahu
- používá kvartovou záklapku jako náhradu za 6. a 7. polohu (pokud hraje na B/F trombon)
- používá základních zásad správného rozehrávání
- hraje retní legata v aktuálním rozsahu
- kontroluje sluchem kvalitu tónu
- zahraje jednoduchou skladbu z paměti - v rozsahu několika taktů

Učivo:

- durové stupnice B, F, C
- Hejda - cvičení č. 1 - 50
- Krčma, Vajgl - č.40 - 70
- Daniel - lidové písně - v basovém klíči
- hra lidových písní z paměti

Hlavní strategie:

- demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze, nácvik

Organizace:

- individuální lekce - délka trvání 45 minut/týden

Způsob kontroly dosažení dílčích výstupů:

- průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích - pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech
- hodnocení v lekcích - slovní, číselné
- hodnocení interpretace přednesové skladby na veřejném a třídním koncertu
- postupová zkouška - zhodnocení naplnění dílčích výstupů za celý školní rok

Postupová zkouška:

- 1 cvičení - dle vyspělosti žáky - je možno nahradit lidovou písní
- 2 lidové písně

Časové údaje: školní rok - 2. ročník

Výstupy za jeden školní rok:

Probouzet a prohlubovat zájem o nástroj, rozvíjet základní dovednosti a správné návyky (postoj, držení nástroje, správné nasazení tónu, kvalita tónu, rozehrávání se, retní legato).

Dílčí výstupy:

Žák:

- nasazuje tón jazykem na základní artikulace - slabiky tá, tý, tú - podle hry v určitém rozsahu a charakteru hudby
- používá žebro-břišní dýchání
- používá retní vazby (dvou a více tónů) v dosažitelném rozsahu
- omezuje postupně váhu nástroje na pravou ruku
- dodržuje správný postoj, držení těla a správné držení nástroje
- tvoří rovný tón
- dodržuje správné postupy rozehrávání
- používá uvolňovacích cviků na konci cvičební doby
- používá kvartovou záklopku - pro hru v nižších polohách
- vysvětluje notu a pomlku osminovou a notu tříosminovou
- vysvětluje funkci posuvek, vyjmenuje je, uvede proč a jak se používají
- vysvětluje stavbu stupnic durových a tónického kvintakordu s prvním obratem - pouze v rozsahu žáka - tzn. C, B, F, G, D dur
- vysvětluje hudební pojmy - prima volta, seconda volta, koruna, forte, mezzoforte a piano, repeticce
- vysvětluje rozdíl mezi legatem a ligaturou

- použije vhodného tempa hry - podle základního charakteru skladby - veselá X smutná, použije
- zahraje z paměti lidové písně jednoduché stavby (A - B nebo A - B -A)

Učivo:

- durové stupnice C, B, F, G, D včetně tónického kvintakordu s prvním obratem
- Hejda - cvičení č. 51 - 100
- Colin - č. 1,2
- Krčma, Vajgl - č. 40 - 70
- Daniel - lidové písně - v basovém klíči - i z paměti

Hlavní strategie:

- demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze, nácvik

Organizace:

- individuální lekce - délka trvání 45 minut/týden

Způsob kontroly dosažení dílčích výstupů:

- průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích - pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech
- hodnocení v lekcích - slovní, číselné
- hodnocení interpretace přednesové skladby na veřejném a třídním koncertu
- postupová zkouška - zhodnocení naplnění dílčích výstupů za celý školní rok

Postupová zkouška:

- 1 stupnice durová - výběr z C, F, B, G, D - i s akordem po třech notách a to v celých notách
- 2 cvičení
- 1 přednesová skladba - může být i lidová píseň

Časové údaje: školní rok - 3. ročník

Výstupy za jeden školní rok:

Navázat na dovednosti z předešlého studia. Zlepšovat technické zdatnosti a intonační jistoty. Položit základy souborové hry v lekcích při hře s učitelem. Hrát na veřejných koncertech s doprovodem klavíru. Upevňovat pravidelnost a správnost domácí přípravy.

Dílčí výstupy:

Žák:

- dodržuje správný postoj a správné držení nástroje při hře
- kontroluje správné dýchání
- nasazuje tón jazykem na základní artikulace - slabiky tá, tý, tó, tú - podle hry v určitém rozsahu a charakteru hudby
- vysvětluje a realizuje všechny 3 druhy legat - retní, snižcové a kombinované
- používá jazyk při hře snižcového legata - kombinace artikulací: tá - dá, tý - dý, tý - dá, tá - dý aj.
- používá slabikových pomůcek při hře kombinovaného legata - tá - jí, tý - já aj.
- interpretuje hudbu v základní dynamice: p, mf a f
- aplikuje základní cvičební návyky - domácí příprava
- hraje stupnice durové v tenutu a legatu - dle rozsahu žáka
- zpívá jednoduché melodie, zpívá části z hraného materiálu a to ve svém rozsahu
- hraje stupnice durové: C, F, B, Es, As, G, D, A v rozsahu jedné oktávy a akordy po třech tónech v obratu v půlových notách
- vysvětluje a používá notu a pomlku šestnáctinovou a notu třináctinovou
- vysvětluje co je tónický kvintakord s jeho obraty
- používá základní dynamická znaménka a tempová označení - česky

- realizuje rytmické útvary: triola a synkopa
- vysvětluje pojmy stupnice a tónina
- vyjádří základní nálady skladeb a to pomocí dynamiky a tempa
- hraje krátké přednesové skladby z paměti - dle schopností žáka
- reprodukuje krátké úryvky melodií a to podle sluchu

Učivo:

- C, F, B, Es, As, G, D, A v rozsahu jedné oktávy a akordy po třech tónech v obratu v půlových notách
- Hejda - cvičení č. 101 - 120 + 10 malých etud
- Colin - č. 1,2
- Krčma, Vajgl - č. 70 - 95
- A. Chačaturjan - Andantino
- Němec- Ve spíži je hroch

Hlavní strategie:

- demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze, nácvik

Organizace:

- individuální lekce - délka trvání 45 minut/týden

Způsob kontroly dosažení dílčích výstupů:

- průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích - pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech
- hodnocení v lekcích - slovní, číselné
- hodnocení interpretace přednesové skladby na veřejném koncertu - třídní koncert, koncert ZUŠ, vánoční koncerty
- postupová zkouška - zhodnocení naplnění dílčích výstupů za celý školní rok

Postupová zkouška:

- 1 stupnice durová - např. C, F, B, Es, As, G, D, A v rozsahu jedné oktávy a akordy po třech tónech v obratu v půlových notách
- 2 krátká cvičení (etudy)

- 1 krátká přednesová skladby, nebo 2 lidové písně

Časové údaje: školní rok - 4. ročník

Výstupy za jeden školní rok:

Upevňovat nátlkové dovednosti - procvičování lícních a retních svalů pomocí retních vazeb. Rozvíjet kulturu tónu. Rozvíjet základy souborové hry. Převádět předešlé zkušenosti do souborové hry. Začlenit žáka do kolektivu, aplikovat principy spolupráce.

Dílčí výstupy:

Žák:

- kontroluje správný postoj, držení nástroje a dýchání
- hospodaří s dechem
- vysvětluje a používá funkci břišních svalů
- vysvětluje funkci lícních a retních svalů
- dodržuje správnou stavbu cvičební doby (rozehrání, stupnice, etudy, přednes, uvolnění)
- kontroluje rychlost snižce - cviky na "zasekávání" snižce a to v kombinaci se správným držením snižce
- používá základních vedlejších poloh při hře
- používá doladování výše i níže znějících tónů
- procvičuje všechny druhy legat a to za pomoci artikulací
- hraje durové i mollové stupnice a akordy v rozsahu 2 oktáv (akordy po 4 tónech) - dle schopností žáka
- používá cvičení po taktech, procvičuje obtížná místa
- hraje v osminových taktech - 3/8 a 6/8 a v půlových taktech - 2/2, 3/2
- určuje tóninu a tónorod u skladeb, u hraných skladeb
- určuje durový a mollový kvintakord

- vysvětluje vztahy mezi durovými a mollovými stupnicemi - paralelní stupnice
- tvoří akord (trojzvuk) i s jeho obraty - v probraných stupnicích
- vysvětluje základní druhy tempa - italské názvosloví: Allegro, Moderato, Andante
- přiřazuje názvy: tenuto, staccato, legato, ligatura, cantabile, dolce, accelerando, rittardando
- používá základní druhy dynamiky: p, mp, mf, f, ff, crescendo, decrescendo
- dodržuje základní pravidla frázování - vhodnost nádechu, dělení melodie aj.
- interpretuje skladby z různých skladebných období
- interpretuje hudbu v basovém klíči
- opakuje základy notace v houslovém klíči

Učivo:

- durové i mollové stupnice a akordy v rozsahu 2 oktáv (akordy po 4 tónech) - nasazovaně i v legatu
- retní legata
- Hering - č. 1 - 15
- Cornette - č. 1 - 10
- Baklanová - Romance
- Němec - Valčíček pana slona

Hlavní strategie:

- demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze, nácvik

Organizace:

- individuální lekce - délka trvání 45 minut/týden
- kolektivní lekce - délka trvání 45 minut/týden

Způsob kontroly dosažení dílčích výstupů:

- průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích - pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech

- hodnocení v lekcích - slovní, číselné
- hodnocení interpretace přednesové skladby na veřejném koncertu
 - třídní koncert, , koncert ZUŠ, vánoční koncerty
- hodnocení individuálního výkonu v kolektivní interpretaci
- postupová zkouška - zhodnocení naplnění dílčích výstupů za celý školní rok

Postupová zkouška:

- 1 stupnice durová a 1 stupnice mollová přes 2 oktávy i s akordy po čtyřech tónech - nasazovaně i v legatu
- 2 etudy rozlišného rázu
- 1 přednesová skladba

Časové údaje: školní rok - 5. ročník

Výstupy za jeden školní rok:

Upevňovat a zdokonalovat nátiskové jistoty, intonační čistoty a tónové kvality. Rozšiřovat žákův tónový rozsah. Začlenit žáka do většího kolektivu - orchestru. Rozvíjet pohotovost při hře z listu. Učit se smyslu pro spolupráci a zodpovědnosti v kolektivu.

Dílčí výstupy:

Žák:

- procvičuje problematická místa pomocí skupinek 3 a 4 tónů uspořádaných v různých rytmických útvarech
- používá artikulace při hře jako nedílnou součást interpretace hudby
- kontroluje správnou kvalitu tónu
- rozvíjí rytmické cítění - hra ve všech taktech
- vhodně hospodaří s dechem při hře
- hraje stupnice durové i mollové přes 2 oktávy, akordy po 4 tónech

i s obraty a to do 4# a 4b

- vysvětluje stavbu D7, hrát jej bez obrátů
- dodržuje dynamiku a tempo
- frázuje skladby - určuje fráze a vhodnost nádechů
- procvičuje všechny druhy dynamiky
- rozvíjí hudební paměť - hrát z paměti
- vysvětluje pojem enharmonické tóny
- nastuduje samostatně skladbu odpovídající hudebnímu vývoji žáka
- realizuje notový zápis, včetně rytmického zápisu
- pojmenuje základní zásady souborové hry

Učivo:

- durové a mollové stupnice do 4# a 4b včetně akordu, D7 - bez obrátů
- Hering - č. 16 - 30
- Cornette - č. 11 - 20
- Pavel - č. 1 - 5
- Křepelka - Scherzino
- Handel - Largo

Hlavní strategie:

- demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze, nácvik

Organizace:

- individuální lekce - délka trvání 45 minut/týden
- kolektivní lekce - délka trvání 45 minut/týden

Způsob kontroly dosažení dílčích výstupů:

- průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích - pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech
- hodnocení v lekcích - slovní, číselné
- hodnocení interpretace přednesové skladby na veřejném koncertu
 - třídní koncert, , koncert ZUŠ, vánoční koncerty

- hodnocení individuálního výkonu v kolektivní interpretaci
- postupová zkouška - zhodnocení naplnění dílčích výstupů za celý školní rok

Postupová zkouška:

- 1 stupnice durová a 1 stupnice mollová přes 2 oktávy i s akordy po čtyřech tónech, včetně prvního obratu D7
- 2 etudy různé technické či hudební stavby
- 1 přednesová skladba

Časové údaje: školní rok - 6. ročník

Výstupy za jeden školní rok:

Rozvíjet smysl pro hru v kolektivu. Uplatňovat žáka v kolektivních i individuálních hudebních aktivitách. Rozvíjet snižcovou, intonační a tónovou techniku.

Dílčí výstupy:

Žák:

- interpretuje hudbu v souborech různého obsazení
- hraje retní vazby a ve čtvrt'ových notách a to s podporou dechu
- hraje intonačně a rytmicky čistě
- používá kvartové záklopy při hře a to jak hlubokých tónů, tak i jako vedlejší polohy
- používá tónový rozsah - od pedálových tónů až do b1
- vysvětluje a hraje stupnice durové i mollové do 7# a 7b
- vysvětluje stavbu a procvičuje D7 i s jeho všemi obraty
- používá vedlejších poloh při hře a to na vhodných místech
- zdokonaluje dolad'ování (přitahování a povolování) výše i níže znějících tónů
- přiřazuje k durovým stupnicím paralelní stupnice mollové
- vysvětluje italského názvosloví
- dodržuje frázování a tempová označení

- používá dynamiku hry
- vysvětluje pojem agogika, interpretuje proměny metra skladby ve vhodných skladbách různých skladebných období
- artikuluje při hře a správně přiřazuje vhodné artikulace skladbám různých skladebných období
- prezentuje se veřejnosti - individuálně i kolektivně
- interpretuje samostatně nastudované etudy i přiměřeně obtížné přednesové skladby

Učivo:

- durové a mollové stupnice do 7# a 7b včetně akordů a D7 i s obraty
- rozehrávací a ukončovací cvičení
- Hering - 31 - 40
- Pavel - č. 5 - 15
- Ušák I. - 10 - 25
- Kosenkov - Scherzino
- Matěj - Passacalia

Hlavní strategie:

- demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze, nácvik

Organizace:

- individuální lekce - délka trvání 45 minut/týden
- kolektivní lekce - délka trvání 45 minut/týden

Způsob kontroly dosažení dílčích výstupů:

- průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích - pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech
- hodnocení v lekcích - slovní, číselné
- hodnocení interpretace přednesové skladby na veřejném koncertu - třídní koncert, , koncert ZUŠ, vánoční koncerty
- hodnocení individuálního výkonu v kolektivní interpretaci

- postupová zkouška - zhodnocení naplnění dílčích výstupů za celý školní rok

Postupová zkouška:

- 1 stupnice durová a mollová, T5, D7 včetně všech obrátů
- 2 etudy - 1 melodická, 1 technická
- 1 přednesová skladba

Časové údaje: školní rok - 7. ročník

Výstupy za jeden školní rok:

Aktivně využívat získaných dovedností při veřejných vystoupeních. Samostatně připravovat a studovat hudební materiál. Rozvíjet hudební myšlení a agogiku (hudebnost žáka). Připravit žáka na absolventský koncert I. stupně.

Dílčí výstupy:

Žák:

- vysvětluje a používá násobné staccato
- kontroluje tvorbu tónu - tvoří kvalitní tón
- vysvětluje základy hry vibrata
- vysvětluje a používá základy agogiky
- vysvětluje stavbu chromatické stupnice
- vysvětluje zahrát D7 a zm7
- koriguje intonační odchylky při hře
- pracuje s tlakem dechu potřebným pro hru v různých polohách
- doladuje výše i níže znějící tóny v kombinaci s vhodnou artikulací
- vysvětlí a interpretuje rytmické útvary
- používá všech hudebně výrazových prostředků - dynamika, agogika, vhodné tempo, artikulace, frázování
- interpretuje hudbu podle období - romantismus, klasicismus a moderní hudba - jazz

- nastuduje a na veřejnosti prezentuje skladby přiměřené žakovým schopnostem a věku
- vyjádří svůj názor na interpretaci skladeb (poslech X sebereflexe)
- aplikuje jednoduchou údržbu nástroje, včetně jednoduchých oprav (výměny korků, promazání kvarty aj.)
- interpretuje hudbu v různých hudebních seskupeních
- procvičuje hru z listu
- zkusí transpozice - úměrně žakovým schopnostem

Učivo:

- všechny durové a mollové stupnice, tónické akordy, D7 s obraty, zm7 bez obratů
- Colin - č. 3 -5
- Vobaron 10 etud - č. 1 - 10
- Vobaron 17 etud - č. 1 - 8
- Rochut - č. 1 - 3
- Matěj - Polka, Valčík
- Caldara - Sonata D dur
- Levin - Píseň

Hlavní strategie:

- demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze, nácvik

Organizace:

- individuální lekce - délka trvání 45 minut/týden
- kolektivní lekce - délka trvání 45 minut/týden

Způsob kontroly dosažení dílčích výstupů:

- průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích - pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech
- hodnocení v lekcích - slovní, číselné
- hodnocení interpretace přednesové skladby na veřejném koncertu
 - třídní koncert, , koncert ZUŠ, vánoční koncerty

- hodnocení individuálního výkonu v kolektivní interpretaci
- postupová zkouška - zhodnocení naplnění dílčích výstupů za celý školní rok

Postupová zkouška:

- 1 stupnice durová a mollová, T5, D7 včetně všech obrátů, zm 7 bez obrátů
- 2 etudy rozlišného charakteru

Studium I. stupně je zakončeno **absolventským koncertem I. stupně**. Žák zde prezentuje libovolnou skladu (či skladby) a to s doprovodem klavíru nebo v komorní hře. Ve výjimečných případech může být veřejné vystoupení nahrazeno vystoupením před komisí (minimálně 3 učitelé), musí být ale s doprovodem klavíru či komorní hry. Interní absolventský koncert musí povolit ředitel školy.

ZÁKLADNÍ STUDIUM II. STUPNĚ

PŘEDMĚT HRA NA TROMBON

Ve II. stupni studia vzdělávacího oboru Hra na trombon studují žáci po absolvování I. stupně studia. Žáci již v tomto období mají zažitě elementární zvyky a pravidla při hře na trombon (postoj, držení nástroje, dýchání aj.). Výuka je proto spíše vedena do oblastí prožívání, interpretace a hodnocení hudby. II. stupeň je proto uveden jako celek - blok čtyř ročníků. Jen postupové zkoušky jsou uvedeny pro jednotlivé ročníky.

Časové údaje: 4 x školní rok - 1. - 4. ročník

Výstupy za jeden školní rok:

Směřovat výuku k prohlubování všech technických stránek hry. Rozvíjet hudebnost - agogiku žáka. Studovat a interpretovat skladby

přednesové, kde student může uplatnit všechny složky hry. Rozvíjet schopnosti hráče samostatně nastudovat a interpretovat přednesové skladby. Rozvíjet kompetence v oblasti sociální hry - tzn. v souborové, komorní a orchestrální hře.

Dílčí výstupy:

Žák:

- aplikuje technickou stránku hry - nasazení, retní vazby, legata, rychlost pohybu snižce, uvolnění při hře
- vysvětluje a procvičuje dvojité a trojitě staccato
- pečuje o nátiskovou stránku hry
- dodržuje formální stránku hry - dynamika, fráze, artikulace, vibrato
- vhodně hospodaří s dechem
- koriguje intonační odchylky
- hraje kvalitním tónem a pracuje s ním
- hraje v celém rozsahu nástroje F1 - b1
- používá agogiku - vysvětluje její základní pravidla
- hraje stupnice a akordy v celém rozsahu nástroje a to do 7# a 7b, včetně D7 a zm7
- správně artikuluje při hře v různých polohách
- procvičuje hru z listu
- vysvětluje a používá italské hudební názvosloví
- vysvětluje a používá základní melodické ozdoby - příraz, nátryl, obal, odraz a trylek
- interpretuje samostatně skladby z různých skladebných období
- vysvětluje interpretaci skladeb různých skladebných období
- používá správnou artikulaci při hře různých skladebných období
- vysvětluje a interpretuje jazzovou a moderní hudbu
- hodnotí interpretaci skladeb u svého nebo cizího výkonu
- obhájí svůj názor na interpretaci a zdůvodní jej
- předvede a obhájí skladbu a její interpretaci

- rozezná skladby jednotlivých skladebných období
- vysvětluje stavbu skladeb - fráze, správné a vhodné nádechy
- vyjmenuje základní trombonovou literaturu
- posoudí a vybere skladbu (po konzultaci s učitelem) vhodnou a odpovídající žakovým technickým a výrazovým schopnostem
- aplikuje všechny získané vědomosti a dovednosti v souborové, komorní či orchestrální hře
- řeší péči a údržbu o svůj nástroj
- vysvětluje základní pravidla transpozice
- vysvětluje principy a procvičuje hru v tenorovém klíči
- vysvětluje principy a procvičuje hru v houslovém klíči v B ladění (in B)

Učivo:

- všechny durové i mollové stupnice včetně všech akordů (D7, zm7) s obraty
- Vobaron 17 etud - č. 8 - 17
- Vobaron 34 etud - výběr cvičení
- Rochut - č. 3 - 20
- Ušák II. díl - výběr etud
- Vobaron 10 etud - č. 1 - 10 - v tenorovém klíči
- Cornette - výběr etud - v houslovém klíči in B
- přednesové skladby

Hlavní strategie:

- demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze, nácvik

Organizace:

- individuální lekce - délka trvání 45 minut/týden
- kolektivní lekce - délka trvání 45 minut/týden

Způsob kontroly dosažení dílčích výstupů:

- průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích - pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech

- hodnocení v lekcích - slovní, číselné
- hodnocení interpretace přednesové skladby na veřejném koncertu
 - třídní koncert, , koncert ZUŠ, vánoční koncerty
- hodnocení individuálního výkonu v kolektivní interpretaci
- postupová zkouška - zhodnocení naplnění dílčích výstupů za celý školní rok

Postupové zkoušky:

1. ročník

- 1 stupnice durová a mollová, T5, D7, zm7 včetně všech obrátů
- 2 etudy
- 1 přednesová skladba

2. ročník a 3. ročník

- 2 stupnice durové a mollové, T5, D7 včetně všech obrátů
- 2 kratší etudy nebo 1 delší
- 1 přednesová skladba, věta z koncertu nebo sonáty

Závěrečná zkouška:

4. ročník

Studium na II. stupni je ukončeno veřejným vystoupením - Absolventským koncertem, kde žák přednese libovolnou skladbu odpovídajícího trvání a náročnosti a to v sólovém partu s doprovodem klavíru nebo v komorním seskupení.

Studijní literatura - Hra na trombon

Etudy:

Colin - Lip Flexibilities

Cornette Victor - Elementární etudy pro trombon - basový klíč nebo houslový klíč in B

Hejda Miloslav - Přípravná škola na snížcový tenorový pozoun

Hering Sigmund - 40 progressive etudes for trombone

Koprasch Victor - Technická cvičení pro trombon - I. díl
Krčma Josef, Vaigl Antonín - Škola hry na trubku - v basovém klíči
Pavel Jan - Melodické etudy pro pozoun
Rochut Johannes - Melodické etudy - I. díl
Ušák Jaroslav - Škola hry na snížcový pozoun - I. díl
Ušák Jaroslav - Škola hry na snížcový pozoun - II. díl
Ušák Jaroslav - Virtuósní etudy pro pozoun
Vobaron Felix - 10, 17, 34 a 40 etud

Přednesové skladby:

Lidové písně

1. Album přednesových skladeb - pro trombon a klavír
2. Album přednesových skladeb - pro trombon a klavír

Caldara Antonio - Sonata D dur

Francl Jaroslav - Malá suite

Hradecký Emil - Jazz trombone

Korsakov, N. R. - Koncert pro trombon

Křepelka Vladimír - Scherzino

Loeillet, Jean Baptiste - Sonata B dur

Matěj Jožka - Informatorium

Němec Ladislav - Malá rapsodie

Němec Ladislav - 6 skladeb pro trombon a klavír

Němec Ladislav - Rozmluva

Peška Vlastimil - Pozounárium

Solo sounds for trombone - Volume 1 - Levels 1 - 3

Solo sounds for trombone - Volume 1 - Levels 3 - 5

Sedláček Bohuslav - 5 skladeb pro trombon a klavír

Studnička Vladimír - Canzona

Vaigl Antonín - Sonatina

PŘEDMĚT KOMORNÍ A SOUBOROVÁ HRA

Předmět navštěvují žáci zvládající elementární principy hry na trombon (v rámci jejich psychosomatického vývoje), kteří jsou schopni alespoň základní spolupráce s ostatními hráči. Osnovy jsou opět uvedeny jako blok pro celé období hry v souboru.

Výstupy za jeden školní rok:

Navázat na základy získané z individuálního studia. Získávat a rozvíjet základní pravidla souborové hry - vzájemná spolupráce, naslouchání, komunikace, pocit sounáležitosti a zodpovědnosti ke kolektivu.

Dílčí výstupy:

Žák:

- identifikuje gesta vedoucího souboru, případně ukazujícího spoluhráče (začátek a konec skladby, koruny aj.)
- vyjmenuje základní literaturu zvoleného souboru
- definuje základní pravidla souborové hry
- aktivně spolupracuje na nastudování repertoáru - podílí se na vyjádření hudby za pomoci všech vyjadřovacích prostředků (dynamika, tempo aj.) a to v rámci žákova aktuálního vývoje
- aplikuje zkušenosti z individuální hry do hry souborové
- tvoří se spoluhráči finální podobu skladby (za odborného vedení učitelem)
- interpretuje hudbu v seskupeních různého obsazení
- specifikuje skladbu jako celek sestavený z více hlasů
- analyzuje hru s ostatními hráči a zhodnotí výsledky dosavadní práce
- identifikuje odpovědnost jednotlivce za výsledek společné práce
- aktivně se účastní se společných uměleckých aktivit - zkoušky, koncerty

Učivo:

- notový materiál ze souborové, komorní či orchestrální hry

Hlavní strategie:

- demonstrační výklad, instruktáž, problémový výklad, rozhovor, řízená diskuze, nácvik

Organizace:

- kolektivní lekce - délka trvání 45 minut/týden

Způsob kontroly dosažení dílčích výstupů:

- průběžná kontrola naplňování dílčích výstupů v lekcích - pozorování, rozhovor, plnění úkolů, poslech
- hodnocení v lekcích - slovní, číselné
- hodnocení interpretace přednesové skladby na veřejném koncertu
 - třídní koncert, , koncert ZUŠ, vánoční koncerty
- hodnocení individuálního výkonu v kolektivní interpretaci

2.3 Výchovné a vzdělávací strategie

V této kapitole se zabývám výchovnými a vzdělávacími strategiemi při výuce žáků. Nebo-li jak učitel směřuje ve výuce k dosažení klíčových kompetencí žáka.

Naše škola, ZUŠ Jeseník, nemá ještě svůj ŠVP, teprve připravuje jeho vytvoření. Proto nemá ještě vytvořené výchovné a vzdělávací strategie. Já si ale myslím, že bez těchto postupů by nebyla tato část úplná. V předešlé kapitole jsem se věnoval klíčovým kompetencím získaných při studiu hry na trombon. Proto si myslím, že je důležité popsat, jak hodlám k dosažení těchto kompetencí ve výuce postupovat. Musím dodat, že jsem vytvořil strategie dle vlastních pedagogických zkušeností, které odpovídají mému osobnímu zájmu a zaměření.

Co jsou to vlastně výchovné a vzdělávací strategie? Jsou to společně uplatňované postupy na úrovni školy nebo uměleckého oboru pro utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Důležitost klíčových kompetencí spočívá v tom, že představují ideál, ke kterému žáka směřujeme. Naší povinností je udělat vše pro to, aby žáci dosáhli svého maxima vzhledem k tomuto ideálu. Proto je nutné stanovit společné postupy školy – tzv. výchovné a vzdělávací strategie, které odpovídají na otázky, „co budeme dělat pro žáky v zájmu utváření a rozvíjení jejich klíčových kompetencí“ neboli „jak vychováme umělecky kultivovaného člověka“. (Manuál pro tvorbu ŠVP ZUV, 2010).

Výchovné a vzdělávací strategie se dělí do tří oblastí - strategie pro kompetence k umělecké komunikaci, pro kompetence osobnostně sociální a pro kompetence kulturní. Vždy než popíše samotné strategie v jednotlivých oblastech, připojuji pojetí kompetencí, tak jak je uvádí Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání.

2.3.1 Strategie pro kompetence k umělecké komunikaci

Pojetí kompetence k umělecké komunikaci

Umění je specifický druh komunikace. V principu jde o vytvoření uměleckého díla se záměrem sdělování uměleckých představ sobě i druhým. Kompetence k umělecké komunikaci zahrnuje následující způsobilosti: uměleckou produkci (interpretaci a tvorbu coby užívání jazyka umění) a orientaci v umění (receptci a reflexi coby pronikání do jazyka umění). (Manuál pro tvorbu ŠVP ZUV, 2010)

Učitel:

- přizpůsobuje výuku mentálním a individuálním schopnostem žáka
- sestavuje studijní plán pro žáka, upravuje jej dle aktuálního vývoje žáka
- systematicky vede a rozvíjí žákovi hudební dovednosti, návyky a vědomosti
- pomáhá žákovi s nastudováním skladeb a to formou vhodnou psychologickému vývoji žáka
- umožňuje žákům zažít pocit úspěchu formou pochvaly
- vede žáka k vyjadřování vlastního názoru, který respektuje
- při výběru hraných skladeb zachovává možnost volby žáka
- při výuce využívá poslechu stěžejní literatury pro nástroj s následnou diskuzí o interpretaci
- doporučuje vhodnou literaturu (noty, CD, DVD) k prostudování a následně v diskuzi je hodnotí
- předvádí hru na svůj nástroj, hraje se žákem, pokládá základy souborové hry
- rozvíjí základní hudebnost žáka
- umožňuje žákům mimo individuální interpretace i kolektivní spolupráci

- informuje žáky o kulturních akcích probíhajících v regionu, po akci diskutuje se žáky o veškerých aspektech interpretace uměleckých děl
- motivuje žáka k dosažení lepších výsledků
- vytváří ve výuce pozitivní prostředí, komunikuje se žáky
- vede žáka k pochopení uměleckého díla - přes výklad aspektů díla - adekvátně psychickému vývoji žáka
- vede žáka k sebekontrolě
- rozvíjí samostatný hudební úsudek žáka

2.3.2 Strategie pro kompetence osobnostně sociální

Pojetí kompetence osobnostně sociální

Umění kultivuje osobnost. Jde o hodnotovou orientaci člověka na zodpovědnost k sobě i k druhým. Základními znaky zodpovědného přístupu jsou cílevědomost a užitečnost. Kompetence osobnostně sociální zahrnuje následující způsobilosti: dlouhodobé a systematické sebezdokonalování, a přínosnou spolupráci v týmu. (Manuál pro tvorbu ŠVP ZUV, 2010)

Učitel:

- jde žákovi příkladem - v osobním i uměleckém životě
- získává a upevňuje zájem žáka o studium na nástroj
- seznámí žáka se systémem domácí přípravy a struktury lekce
- vede žáka k důslednému dodržování pravidel domácí přípravy
- působí jako vzor - chodí přiměřeně oblečen, chodí včas do lekcí, mluví spisovně, má připravenou lekci, sám se aktivně věnuje umělecké činnosti
- podněcuje žáka k osobní zodpovědnosti za předvedené umělecké dílo, individuální a kolektivní zodpovědnost
- seznámí žáka s používáním a údržbou nástroje

- zařazuje žáka do skupinových forem práce - skupinová, komorní nebo orchestrální hra
- osvětluje žákovi všechny aspekty hudební spolupráce
- rozvíjí individuální schopnosti žáka - příprava, nácvik, interpretace, spolupráce
- motivuje žáka k navštěvování kulturních akcí regionu
- vysvětluje vhodnost různého stylu oblékání na různých kulturních akcích
- stimuluje žáka k další umělecké činnosti
- je trpělivý a spravedlivý
- projevuje zájem o žákovu mimoškolní činnost a jeho zájmy
- umožňuje či zapojuje žáka do školních i mimoškolních uměleckých aktivit
- kontroluje žákovu pravidelnou domácí přípravu
- je v kontaktu s rodiči - přiměřeně s věkem žáka
- vybírá vhodný studijní materiál a rozebírá jej se žákem
- reaguje a vyjadřuje názor na aktuální dění ve společnosti
- vysvětluje a diskutuje se žáky o odlišnostem druhých

2.3.3 Strategie pro kompetence kulturní

Pojetí kompetence kulturní

Umění kultivuje společnost. Jde o společné sdílení uměleckých a kulturních hodnot, přidání vlastního uměleckého potenciálu a předání kulturního odkazu dál. Kompetence kulturní zahrnuje následující způsobilosti: sounáležitost s kulturou a zapojení se do kulturního dění. (Manuál pro tvorbu ŠVP ZUV, 2010)

Učitel:

- seznamuje žáka s interpretací jednotlivých skladebných období, vhodně přiřazuje ukázky uměleckých děl z těchto období
- seznamuje žáka s historií a kulturou našeho města, regionu a státu
- aktivně zapojuje žáka do kulturního dění
- umožňuje žákovi zdárnou reprezentaci školy (mimoškolní činnost)
- diskutuje se žáky
- nechá žáky demokraticky vyjádřit a obhájit jejich názor
- seznamuje žáky s regionálními tradicemi
- seznamuje žáky s kulturami jiných států - výjezdy orchestru, exkurze, návštěvy kulturních památek jednotlivých států
- vytváří podmínky pro vybudování si kladného vztahu žáka ke kultuře - návštěvy kulturních památek, seznámení žáka s historií navštívených míst, informuje žáka o interpretaci hudebních děl a propojení na ostatní umělecké směry - výtvarné umění, architektura atd.
- projevuje své názory na estetické vnímání uměleckých děl
- motivuje žáka příklady ze své umělecké činnosti

Závěr

Každý učitel v sobě nosí určitý model své výuky, svůj systém. Každý učitel také ví, čeho a jak chce ve své výuce dosáhnout.

Nové pojetí kurikula škol poskytujících základní umělecké vzdělávání umožňuje učitelům konkrétní školy tento zcela osobitý přístup do výuky promítnout.

Téma mé práce proto byla tvorba části školního vzdělávacího programu pro Základní uměleckou školu Jeseník. Vycházel jsem ze své pedagogické praxe učitele hry na trombon, z platné legislativy a ze znalostí odborné literatury a zdrojů. Zdůvodnil jsem, proč vlastně školy projektují své vlastní ŠVP - ze zákona podle příslušného rámcového vzdělávacího programu, na který musí navazovat školní vzdělávací program. Popsal jsem také postup prací na tvorbě části ŠVP a to se zaměřením na hudební obor pro Základní uměleckou školu Jeseník.

Mohu konstatovat, že cíl práce byl splněn. Vytvořil jsem ucelenou část vzorového ŠVP - učební plány, učební osnovy a výchovné a vzdělávací strategie, tedy postupy, jak dospět ve výuce ke kýženým klíčovým kompetencím žáka hudebního oboru zaměření Hra na trombon Základní umělecké školy Jeseník. Takto vytvořené kurikulum bude využíváno při výuce hry na trombon na ZUŠ Jeseník.

Práce může být také využita mými kolegy jako model a návod postupu při tvorbě ŠVP.

Přínosem mé práce je tedy především vytvoření metodického postupu pro tvorbu ŠVP a využití její praktické části ve výuce.

Prameny a použitá literatura

JANÍK, T., aj. *Kurikulární reforma na gymnáziích, výsledky dotazníkového šetření*. 1. vyd. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-39-7

JANÍK, T., aj. *Kurikulární reforma na gymnáziích v rozhovorech s koordinátory*. 1. vyd. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-36-6

LISNER, L., aj. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů pro základní umělecké vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-37-3

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR: Bílá kniha. Praha : UIV TAURIS, 2001. ISBN 80-211-0372-8. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/bila-kniha/narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-bila-kniha-2001>>.[cit.2010-04-13].

PASCH, M., GARDNER, T. G., LANGEROVÁ G. M., STARKOVÁ A. J., MOODYOVÁ, Ch. D. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 1 vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-127-4

PRÁŠILOVÁ, M. *Tvorba vzdělávacího programu*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-712-7

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. 1. vyd. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-37-3

OBST, O. *Didaktika sekundárního vzdělávání.* 1. vyd. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1360-4

Učební osnovy hry na dechové a bicí nástroje pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na LŠU. 3. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1987. 11507

Učební osnovy hry na dechové a bicí nástroje pro II. stupeň základního studia na LŠU. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1985. 11522

Učební plány ZUŠ. [online], v platném znění. Dostupné na WWW: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/PKUP_ZUS_2005.pdf> [cit.2010-04-13].

VETEŠKA, J., TURECKIEOVÁ, M. *Kompetence ve vzdělávání.* Praha : Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1770-8.

Zákony a opatření

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), [online] v platném znění. Dostupné na WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf>> [cit.2010-04-13]

<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakony/Uplne_zneni_SZ_317_08.pdf> [cit.2010-04-13]

<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakony/Novela_SZ_49_2009.pdf> [cit.2010-04-13]

Anotace:

- 1) Název práce: Školní vzdělávací program ZUŠ
- 2) Příjmení a jméno: Mech František
- 3) Katedra: Katedra pedagogiky a sociálních studií
- 4) Obor: Pedagogika - správní činnost
- 5) Vedoucí práce: PhDr. Michaela Prášilová, PhD.
- 6) Počet stran: 70
- 7) Počet příloh: 0
- 8) Rok obhajoby: 2011
- 9) Klíčová slova:

Kurikulární reforma, RVP Základního uměleckého vzdělávání (ZUV), klíčové kompetence, očekávané výstupy, rámcový učební plán, školní vzdělávací program (ŠVP), struktura ŠVP, výchovné a vzdělávací strategie, vzdělávací obsah hudebního oboru

10) Resumé:

Cílem diplomové práce je vytvoření části ze Školního vzdělávacího programu ZUŠ Jeseník. Cílem teoretické části je rozpracování problematiky potřebné pro tvorbu praktické části. Objasňuje pojmy kurikulární reforma českého školství, jejíž součástí je i přechod škol na ŠVP, strukturu RVP pro základní umělecké vzdělávání, klíčové kompetence a očekávané výstupy. Posledním tématem teoretické části je ŠVP. Praktická část obsahuje postup tvorby části ŠVP a to pro hudební obor, obsahující učební plány s hodinovými dotacemi a učební osnovy pro vyučovací předměty Hra na trombon a Komorní a souborová hra, a výchovné a vzdělávací strategie k rozvíjení kompetencí ve výuce.